

LITTERATUR

PER DAHL
CARL JOHAN LJUNGBERG:

Nytt om litteratur

Ryssland höstens heta ämne

Hur mycket präglas inte bokutgivningen av aktualiteter och trender! För ett år sedan kom Tysklands- och Europaböckerna. Nu är det Rysslands tur.

Uppenbarligen är det så man resonerar i svenska förlag; inte mindre än fem större Rysslandsskildringar presenteras till årets bokmässa: **Tsarernas Ryssland** av Lars Elgclou (Wiken; behandlar tiden 1547–1917), **Tsarryssland** av Warner Shaw och David Pryce (ICA; Behandlar tiden 1905–1991), **Ryssland är annorlunda** av Peter Normann Waage (Forum; artonhundratalet–1992), **Herre, fräls och försona Ryssland** av Eduard Radzinskij (Norstedts; Nikolaj II:s tid) samt **Alexander II – tsaren befriaren** av Henri Troyat (Norstedts).

Det är fascinerande att se hur teman och ämnen plöstsigt blir salongsfärdiga: Fyra av fem titlar eller undertitlar innehåller antingen ordet *tsar* eller en enskild kejsares namn. Och Radzinskijs arbete beskrivs av förlaget som den pust av sanning, som visserligen länge var opublicerad, men som till slut avslöjade de bolsjevikiska mördarna. Se där! Säkert vällovligt, men varför inte ha givit ut den lite tidigare, om det nu är en så bra bok?

Historia och kungar

Förlagens historiska intresse omfattar nu inte enbart Ryssland. Snarare är det en bred tidvattensflod som sköljer in över bokhandlare och läsare: mer än 40 titlar från de större förlagen behandlar historiska ämnen på ett eller annat vis – skönlitteraturen frånräknad.

Är det symtomatiskt att det lilla förlaget Fabel ger ut Snoilskys **Svenska bilder** i ny upplaga? Författarna väjer nu inte längre för teman som bara för några år sedan mäs-

te ha ansetts hopplöst föråldrade. **Kungar och krigare** av A Flodén m fl (Atlantis) är det tydligaste exemplet: en bok om den svenska stormaktstidens kungar! Bonnier/Alba är inte stort sämre med en översättning av Alan Palmers **Bernadotte – Napoleons marskalk, Sveriges kung**. Atlantis hakar på med Alf Henrikssons **En skandinavisk historia – Norge och Sverige under 1000 år**. Att en historia om Finland 1917–1918 tidigare skulle fått titeln **Finlands frihetsväg**, är väl heller inte troligt (Allan Sandström, Libris).

Projektet framför andra, åtminstone volymmässigt, är dock den flitige Herman Lindquists **Historien om Sverige**, vars första av tio band ges ut på Norstedts. (Lindquist hinner dock med en liten bok om Columbus, **Christofer Columbus – var han riktigt klok?** på T Fischer och Co i förbifarten). Ett tidens tecken: Lindquist jämförs med de förnumstigt nationalistiska pekpinnarnas furste: Grimberg...

En stark trend är också vår kulturhistoria. Fischer och Co tar fram **Musiken i Sverige** i fyra volymer, Norstedts en ny del av Torgny T Segerstedts **Svenska akademien i sin samtid** samt **De aderton, en porträttsamling av akademiens ledamöter under 200 år**, författad av Bo Svensén. Ytterligare på samma förlag: retorikprofessor Kurt Johannessons **Svenska tal** från Torgny Lagman till Ingmar Bergman.

Outsiders

”Alternativa” perspektiv är dock numera tydligen just enstaka alternativ: en bok om kvinnohistoria, **Kvinnohistoria**, Yvonne Hirdman m fl (Utbildningsradion) och en med titeln **Förbjuden kärlek** av Rudolf Thunander (Atlantis) om sextonhundratalets häxprocesser och sexualförföljelse.

Mer neutralt visar Hans Levander **Vem är vem i böckernas värld. Litterära gestalter från A till Ö** (Bonniers). Och i dagens idéklimat skapar kanske P C Jersild rubriker med **En lysande marknad** (Bonniers), i vilken utlovas en besk kritik av de nya frihetslärorna.

Europatemat mättat

Mot ebb tycks också Europaperspektivet röra sig. Även om Jens-Peter Bonde i **Europeiska unionen** förbereder oss på vad som sker med lagar, bankväsen, konsumentskydd etc när EG fördjupas (Norstedts). Gustav Karlsson behandlar Byzans i **Från Rom till Asien** (Carlssons), Gun Kessle och Jan Myrdal gotikens framväxt i **När västerlandet trädde fram – skulptur i franska och norska kyrkor från elva- och tolvhundratalet** (Norstedts). Den brittiske populärhistorikern Paul Johnson målar den moderna västerländska vardagens födelse i **Det modernas födelse – 1815–1830** (Ratio), Sven Tägil

redigerar **Europa – historiens återkomst** på Gidlunds. Motsatsen, tanken på historiens slut, har attraherat Norstedts, som ger ut den amerikanske forskaren Francis Fukuyamas **Historiens slut**.

Detta är några få axplock bland de många historieböckerna. Är det så att vi går mot ett nytt nittital, inte enbart rent kronologiskt. Det förra präglades av internationalisering och ekonomisk expansion, likaväl som av nittitalismen som mentalitet. Expansionen tycks dock inte ha avsatt många spår i bokfloden, förutom **Scania: fordonshistoria 1891–1991** av Björn Erik Lind på Streiffert och Co. Förlagen tycks anse Grimbergs tradition som säkrare kort än Eli Heckschers . . . I höst möter vi också det slutliga beviset på att historien vänt blad: Svenska turistföreningens nya bok har titeln **Folkhemmets byggande**. Valfärdssamhällets smalhus och förortsbyggelse har blivit hembygdsminnen för kulturturisten . . .